

Yetiştirme Kuramı: Televizyon ve Twitter'ın Yetiştirme Rolüne Yönelik Türkiye'de Yapılan Bir Araştırma

Ömer ÖZER

Anadolu Üniversitesi

İletişim Bilimleri Fakültesi, Basın ve Yayın Bölümü

Eskişehir

omerozer@anadolu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, George Gerbner'in yetiştirme kuramını konu alan bir araştırmaya dayanmaktadır. Araştırmada, şiddet örneğinde televizyon ve twitterın birlikte, insanlar üzerinde yetiştirme rolü olup olmadığı ortaya konmuştur. Günümüzde televizyonun yanı sıra, sosyal medya da oldukça önemli olmuştur. Yetiştirme yalnızca bir şiddet kuramı değildir. Yalnızca bir televizyon kuramı da değildir. O, bir hikâye anlatma kuramıdır. Artık, hikâyeler bir sosyal medya aracı olan twitterdan da anlatılmaktadır. Ancak bunlar, televizyonla etkileşimli durumdadır. Bu nedenle araştırmada yetiştirme kuramının mesaj sistem çözümlemesi hem televizyon hem de twitterda gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerden hareketle saha araştırmasında kullanılmak üzere 20 soru hazırlanmıştır. Yani yetiştirme için 20 test yapılmıştır. 20 testin yalnızca 2'si anlamlı çıkmıştır. Anlamlı çıkan testlerin az olması yetiştirme deliline ulaşamadığı şeklinde yorumlanmamıştır. Sonuçta iki soruda televizyon ve twitterın yetiştirme rolü ortaya çıkmıştır. bu yöndeki araştırmaların sürekli yapılması gerekmektedir. Nitekim yetiştirme süreklilik taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: George Gerbner, Yetiştirme Kuramı, Televizyon, Twitter, Şiddet.

Cultivation Theory: A Study on the Cultivation Roles of Television and Twitter in Turkey

Abstract

This study is based on a research which subjects to George Gerbner's cultivation theory. In the study, in the case of violence, we tried to figure out whether television and twitter have a cultivation role on people. Along with television, social media has been becoming very important. Cultivation theory should not have been seen as neither a theory of violence nor a television theory. It is a theory of storytelling. Stories are now also told via twitter, a social media tool. However, they are interacting with each other. For this reason, the message system analysis of the cultivation theory was carried out on both television and twitter. Based on the data obtained, 20 questions were prepared to be used in field research. 20 tests were carried out to determine the significance of cultivation. Out of 20 tests, 2 of them were significant. This relatively few significant test results are not taken as an evidence of failure of cultivation theory, since there are significant cultivation roles of television and Twitter in two questions. Research in this direction needs to be repeated continuously, because the cultivation itself is a continuous process.

Key Words: George Gerbner, Cultivation Theory, Television, Twitter, Violence.

Giriş

Bu çalışmanın konusu, George Gerbner'in geliştirdiği yetiştirme kuramı (cultivation theory) bakımından yapılan bir araştırmaya dayanmaktadır. Yetiştirme çalışmaları, Türkiye'de artmayı sürdürmektedir ve belli bir sayıya ulaşmıştır. Ancak "yeterlidir" demek doğru olmayacaktır. Nitekim bu araştırmaların sürekli yapılması gerekmektedir (Özer, 2004 ve 2020; Shanahan ve Morgan, 1999). Türkiye'de Prof. Dr. Oya Tokgöz danışmanlığında yapılan ilk yetiştirme tezi çalışmasından (Batmaz, 1986) bu yana geçen 35 yıllık sürede; bir adet kitap çalışması, 22 adet yetiştirme çözümlemesi, 12 adet tez çalışması, 2 adet kuramsal çalışma ve 5 adet de mesaj sistem çözümlemesi yapılmıştır. Bunlardan 14 adedini Ömer Özer gerçekleştirmiştir. Bunlara ek olarak yapılan bazı çalışmalar Ömer Özer'in verdiği bir ders kapsamında gerçekleştirilmiştir (Özer, 2020). Bu çalışmalardan biri (Özer, 2020) dışında kalan çalışmalar televizyon özelinde tamamlanmıştır. Özer'in belirtilen farklı çalışması ise televizyon ve twitterı bir arada düşünerek ele alınmıştır. Anılan çalışmada mesaj sistem çözümlemesi hem televizyonda hem de twitterda yapılmış ve anket, Üniversite öğrencilerine uygulanmıştır.

Bu çalışmaya konu olan araştırmanın temel amacı da, şiddet örneğinde televizyon ve twitterın birlikte insanların dünya algılamaları ve sosyal gerçeklik kavramlaştırmalarına olan katkısını (yetiştirme rolü) ortaya koymaktır. Çalışmada daha önce ölçülen televizyon dünyası/medya dünyası verileri kullanılarak hazırlanan anket, yetişkinlerden oluşturulan bir gruba uygulanmıştır. Çalışmanın temel tezine göre günümüzde artık, Gerbner'in belirttiği hikâye anlatma yalnızca televizyonda değil sosyal medya araçlarında da gerçekleşmekte ve yetiştirme de böylece etkileşimli olarak televizyon ve sosyal medya araçları; daha özelde onlardan biri olan twitter örneğinde olmaktadır. Çalışmada amaca bağlı olarak yetiştirme kuramının mesaj sistem ve yetiştirme bileşenleri anlatılmış, yöntem açıklanmış, bulgular sunulmuş ve yorumları yapılmıştır. Çalışma, sonuç başlığıyla tamamlanmıştır.

Kuramsal Temel: Yetiştirme Kuramının Bileşenleri

Kültürel göstergeler projesi/yetiştirme kuramının üç bileşeni bulunmaktadır. Birincisi olan kurumsal süreç çözümlemesi, makale için yapılmamıştır. Dünyada ve Türkiye'de de ilk olarak Ömer Özer'in (2004) doktora tezinde gerçekleştirilmiştir. Yani Gerbner ve arkadaşları da bu bileşeni pas geçmektedirler. Bu nedenle burada yalnızca mesaj sistem ve yetiştirme çözümlemesi bileşenleri açıklanmıştır. Bunlara geçmeden önce George Gerbner'in iletişime yaklaşımına ve yetiştirme kuramı bakımından önemli olan hikâye anlatmaya yer vermek yararlı olacaktır.

Kültürel göstergeler projesinin gelişmesinde, George Gerbner'in iletişime bakışı önemli bir yer tutmaktadır. Gerbner, iletişimi dönemselsel olarak ikiye ayırmaktadır: a) Doğrudan deneyimli iletişim dönemi b) Dolaylı deneyimli iletişim dönemi (Gerbner, 1967). Bu çerçevede ona göre iletişim, "mesajlar aracılığıyla etkileşimdir." (Gerbner, 1985: 14). Bir başka deyişle "mesajlar aracılığıyla gerçekleştirilen sosyal etkileşimdir." (Gerbner, 1964: 1). Ya da "semboller ve mesaj sistemleri aracılığıyla sosyal etkileşimdir" (Gerbner, 1966: 102). "İletişim, en geniş insancıl anlamında, insanoğlunun ne, neyin önemli ve doğru olduğu konularını içeren mesajların üretimi, elde edilmesi, algılanmasıdır" (1967: 41). Bu tanım, kültürel göstergeler projesinin temeli olmaktadır: Mesajların üretilmesi kurumsal süreci, elde edilmesi mesaj sistemini ve algılanması da yetiştirme boyutunu karşılamaktadır.

Hikâye anlatma (Gerbner, 1998a: 135) ve bunun televizyon aracılığıyla yapıldığı düşüncesi kültürel göstergeler projesinin temel önermelerinden biridir. Gerbner'a göre, insanoğluluyla diğer canlılar arasındaki temel farklılık, insanların kendi söyledikleri hikâyelerin yarattığı bir dünyada yaşamalarıdır. Ona göre, yaşayan tüm organizmalar çevreleriyle enerji alışverişini sağlar. Hatta bazı yaratıklar, enformasyon alışverişine de girer ve öğrenmenin bir sonucu olarak davranışlarını değiştirir. Ama yalnızca insanlar, karmaşık sembollerin güdümü altında iletişim kurarlar. Böylece yalnızca insanlar, hikâye anlatmanın bazı formları ve tarzları aracılığıyla oluşturulmuş ve deneyimlenmiş bir dünyada yaşarlar (Gerbner, 1990). Dolayısıyla insanlar, bildikleri ve düşündüklerini ne kişisel ne de doğrudan deneyimle elde etmektedirler. Aksine, ne biliyorlarsa bunları, anlattıkları ve duydukları hikâyelerden edinmektedirler (Gerbner, 1996a; Gerbner, 1998b: 133; Gerbner ve Gross, 1976: 173; Gerbner vd., 1979: 177 ve 178; Gerbner vd., 1982: 102; Gerbner vd., 1986: 18 ve 19; Morgan ve Signorielli, 1990: 13; Gerbner vd., 1994: 18; Signorielli ve Morgan, 1996: 112 ve 114; Morgan ve Shanahan, 1997: 5). Gerbner ve arkadaşlarına göre, günümüzde hikâye anlatma işlevini televizyon yerine getirmektedir. Eskiden bir kültürün hikâyeleri öğretmenler, anne ve babalar, bir topluluğun üyeleri ya da din adamları tarafından yüz yüze anlatılırken, bu hikâyeleri şimdi televizyon anlatmaktadır. Televizyon öncesinde "eğilimler", ev ve okulda değerlerin öğrenilmesiyle belirlenmektedir. Ayrıca medyaya, seçici bir şekilde ulaşılabilir. Şimdi ise televizyonu erken çocukluktan başlayarak izlemenin rolü olmakta ve yetiştirmeyi sürekli kılmaktadır. Ek olarak, söz konusu önceliklerin oluşumunu sağlamaktadır (Gerbner, 1990: 254). Artık, televizyon en çok zamanda en çok insana en çok hikâyeyi anlatmaktadır. Böylece televizyon, pazar dinamiklerine uyumlu, reklamcı sponsorluğu altında standartlaşmış ve merkezleşmiş bir yapı içinde hikâye anlatmanın kültürel sürecini dönüştürmektedir (Gerbner, 1998c). Daha

da önemlisi, hikâye anlatmanın kültürel süreci, satış çabasında olan global ticari çıkarlar tarafından denetlenmektedir (Gerbner, 1990).

Mesaj sistem çözümlemesi, kitle iletişim araçları söyleminde sunulan toplam ve bütünsel öncülleri incelemek için tasarlanmıştır. Onun amacı, sembolik dünyayı tanımlamaktır (Gerbner, 1985: 17). Mesajların sistemi, izleyicilerin televizyondan yaptıkları bireysel seçimi ifade etmemektedir. Yani bir bireyin televizyon içeriğinde yer alan bir programı tercihli ya da seçerek izlemesini kapsamamaktadır. Bunun aksine televizyonun geniş ve temsil edici toplam çıktısı, mesajların sistemidir. Yani mesaj sistemi, televizyonda yer alan bütün ve toplam içeriği kapsamaktadır. Mesaj sistem çözümlemesi; yalnız çalışmalar, öznel algılamalar ya da dramatik kurnazlıklarla ilgili değildir. Bunlar, geniş ve heterojen kitle kamuları arasındaki etkileşim, ortak varsayımlar ve tanımlar için temel sağlamak adına beklenen özelliklerdir (Gerbner vd., 1976: 13).

Mesaj sistem çözümlemesi, 1967'den beri ana yayın kuşağının ve hafta sonu Cumartesi gündüz dramatik programların yıllık bir hafta örnekleri üzerinde yapılır. Eğitimden geçirilmiş çözümlemeciler, televizyon içeriğinin farklı görünümünü kodlar ve ölçerler. Bu tür araştırmaların en güvenilir yöntemi böylece işletilmiş olur. Çözümlemenin amacı, televizyon drama dünyasının uygun görünümünün sistematik, birikimsel ve objektif ölçülebilir temsilini sağlamaktır (Gerbner vd., 1976: 13).

Mesaj sistem çözümlemesi, ne olduğu, neyin önemli olduğu ve neyin neyle ilişkili olduğu anlamında televizyon haberleri ya da dramatik programlar gibi kitlesel üretilmiş mesaj sistemlerini betimlemek ve tanımlamak için tasarlanmış bir kuramsal çerçeveye dayanmaktadır. Bu çerçeve, televizyon haberlerine uygulanabilir ve dramatik programlara zaten uygulanmıştır. Gerbner ve arkadaşları, başlangıçta yetiştirme deliline yönelik bir araştırma yapmamışlardır. Onlar önce, kitle iletişim süreci aracılığıyla, kamuların yaratılması ve kamularca en çok paylaşılan yönelimleri ve önermeleri tanımlamışlardır (Morgan, 1995: 107). Bu işlem, mesaj sistem çözümlemesi olarak bilinen çözümlemelerle gerçekleştirilmiştir. Gerbner'a göre, kitlesel olarak üretilmiş mesaj sistemlerinin çözümlemesi, kurumsal süreç çözümlemesinden sonra ikinci olarak, insan potansiyeli, sosyal ilişkileri ve değerlerinin bir sisteminin ifadecisi olarak kaydı (record) soruşturmalıdır (Gerber, 1990: 251). Gerbner'a göre mesaj, somut fiziksel ve sosyal ilişkilerin, sosyal ve tarihsel olarak belirlenmiş bir ifadesidir. Mesaj sistem çözümlemesi, yetiştirme çözümlemesine temel oluşturmaktadır ve kültürel göstergeler projesinin ikinci aşamasıdır. Bir başka deyişle mesaj sistem çözümlemesi, önemini yetiştirme çözümlemesine temel oluşturan sorulara kaynaklık etmesinden almaktadır. Yetiştirme çözümlemesinde kullanılan sorular, geniş izleyici gruplarına, bebeklikten

başlayarak uzun zaman boyunca sunulan televizyon mesaj sistemlerine yerleşmiş içerik görünümlerinden yansımaktadır (Gerbner, 1990: 253). Burada yapılacak yanlış bir çözümleme en basit ve net anlatımıyla, saha araştırmasından yanlış sonuçlar elde edilmesine neden olacaktır. Nitekim mesaj sistem çözümlemesi ile televizyon içeriğinin en çok yinelenen, sabit ve amacını aşan örnekleri seçilmektedir. Bu örnekler; uyumlu imgeler, görüntüler ve değerlerdir. Aynı zamanda bunlar, çoğu program türlerinde yer alır. Televizyonu çok seyredenlerin, söz konusu görüntülerden kaçınması mümkün değildir. Bunlar; özel program ve türden çok, bir sistem olarak televizyona yerleşmiş toplam mesajlardır (Gerbner vd., 1986: 25; Gerbner vd., 1994).

Gerçek dünyayla, televizyonda sunulan dünya arasında bazı eleştirel farklılıklar bulunmaktadır (Gerber, 2000: 6). Bu farklılıklara, televizyon dünyasının sistematik bir çözümlemesi sonucunda ulaşılır (Gerbner vd., 1994: 25). Mesaj sistem çözümlemesi, televizyon içeriği hakkında sistematik, güvenilir ve toplam gözlemler için bir aygıttır. Onunla, bireysel ya da bir izleyici grubunun gördükleri tanımlanmaz. Aksine bunun yerine, en çok temsil edilen durağan ve yinelenen toplam mesaj örnekleri kaydedilir. Nitekim tüm topluluklar uzun zaman boyunca bu mesajları izlemektedirler. Televizyonun görece egemen ve ortak içerik örnekleri, çok az anlamsal belirsizliğe sahiptir. Bu örnekler, geniş ve heterojen kitle kamuları arasında varsayımlar, anlamlar ve tanımların paylaşımları ve etkileşimi için bir temel yaratmaktadır (Gerbner vd., 1986: 25). Mesaj sistem çözümlemesiyle, anılan örnekler kaydedilmekte ve yetiştirme çözümlemesine temel oluşturması sağlanmaktadır. Yetiştirme çözümlemesinde kullanılan televizyonun mesaj sistem çözümlemesi (Gerbner ve Gross, 1976; Gerbner vd., 1978; 1979), söz konusu etkilerin geleneksel “dengelenmiş” görüntülerinin, ortayol imge ve değerlere olumlu bakılmasını sağlamaya yönelik olduğunu önermektedir (Gerbner vd., 1984: 285).

Yetiştirme çözümlemesi, kültürel göstergeler projesinin üçüncü bileşenidir. Yetiştirme kavramı, televizyon izlemenin, izleyicinin sosyal gerçeklik kavramlaştırmasına katkısını tanımlamak için kullanılmaktadır (Gerbner vd., 1986: 23; Morgan, 1984: 500; Morgan ve Shanahan, 1992: 174-175; Morgan ve Shanahan, 1997: 1; Shanahan vd., 1997: 308-309; Signorielli ve Morgan, 1996: 19). Yetiştirme çözümlemesi de, izleyicinin sosyal gerçeklik kavramlaştırmasıyla televizyon içeriğindeki en çok yinelenen ve yayılmacı imge ve ideolojiler (Morgan ve Shanahan, 1997: 1) arasındaki ilişkiyi incelemektedir (Gerbner vd., 1980a; 1986; Morgan ve Signorielli, 1990). Yetiştirme çözümlemesi, ilk kez 1970’lerin başlarında yani 1972’de yapılmıştır. Araştırma, yetişkinler üzerinde saha araştırmasıyla gerçekleştirilmiştir. 1976’da yayımlanmıştır (Gerbner ve Gross, 1976; Morgan ve Signorielli, 1990: 15).

Yetiştirme kuramı ve çözümlemesinin yöntemleri, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin medya sistemi ve kültürel ve politik bağlamında geliştirilmiştir (Morgan, 1990: 225).

Yetiştirme kuramına göre, televizyon başında fazla zaman geçirenler, televizyonun en ortak ve yinelenen mesaj ve derslerinden yansıyan bir dünya görüşüne sahip olacaklardır. Kuram, televizyonun düşsel dünyasına bağlı kalmanın uzun dönemli toplam rolünü sorgulamaktadır (Morgan ve Shanahan, 1991: 89). Yetiştirme kavramı, “destekleme” ya da “etki” için uygun değildir. Yetiştirme araştırmaları, televizyonun kültürlemedeki uzun dönemli yavaş değiştirme rolünü anlamaya çalışmaktadır. Buna karşılık, bir kaç program izlemenin izleyicinin düşünce ve tutumlarında nasıl “değişiklik” yarattığıyla ilgilenmemektedir (Morgan ve Signorielli, 1990; Signorielli, 1991: 123). Yetiştirme çözümlemesi, kültürel medyayı toplam izlemenin genel ve kapsayıcı sonuçlarıyla ilgilenmektedir. Bu yönüyle, tipik deneysel paradigmadan ayrılmaktadır (Gerbner vd., 1986; 1994; Morgan ve Shanahan, 1997: 6 ve 7; Shanahan vd., 1997: 309; Signorielli ve Morgan, 1996: 119). Ayrıca özel televizyon programlarıyla, seçici izlemeyle ve kullanımlar ve doyumlar yaklaşımının televizyon izlemeyle ilgili kabulleriyle ilgilenmemektedir (Morgan ve Shanahan, 1992: 175; Morgan ve Shanahan, 1997: 6; Morgan ve Signorielli, 1990; Signorielli ve Morgan, 1996: 112).

Gerbner'in (1990: 261) yetiştirmeye ilgili geliştirdiği ve yukarıda da değinilen “Bulanıklaştırma (Blurring), Harmanlama (Blending) ve Bükme (Bending)” (3B) kavramları, televizyonun sosyal gerçekliğin kavramlaştırmasındaki yetiştirme rolüyle ilgili oldukça önemli ve açıklayıcı niteliktedir. Bulanıklaştırmaya göre yetiştirme, geleneksel farklılıkları bulanıklaştırmayı içermektedir. Yetiştirme aynı zamanda, televizyonun kültürel anaakımı içerisinde kavramları harmanlamaktadır. Ayrıca yetiştirme, anaakımı, aracın (medium) ve sponsorlarının kurumsal çıkarlarına doğru bükmektedir. Gerbner, uluslararası sosyal düzenin gittikçe büyüyen, global ve geniş kapsamlı toplam kültürel kolu içindeki 3B'yi, *‘televizyonun, demokratik kuram ve pratiğe temel meydan okuması olarak gördüklerimdir’* şeklinde ifadelendirmektedir. *“Biz televizyon dünyasının temel ‘yapı taşı’nın benzerliğinin altını çizmekteyiz”* diyen Gerbner’a göre tematik yapı, etkileşim örnekleri, sosyal tipleştirme ve kader (1990: 255), (şiddet, suç kurbanı olma vs.) farklı sosyal türlere dağıtılmaktadır. Bu durum, uzun zaman süresince geniş topluluklara yüklenerek dünya ve yaşam hakkında uygun bir kavramsal yapı oluşturmaktadır. Bu yapının incelenmesi, yetiştirme çözümlemesinin temel amacıdır (1990: 256).

Yetiştirme çözümlemesi kurumsal çalışma ve mesaj sistem çözümlemesiyle başlamaktadır (Gerber, 1977d: 204). Bir başka deyişle yetiştirme çözümlemesi, genellikle

televizyon içeriğindeki sabit ve en çok yinelenen örneklerin seçilmesi ve değerlendirilmesiyle başlamaktadır. Bu işlemde çoğu program türünde yer alan değerler, görüntüler ve imgelere vurgu yapılmaktadır. En basit haliyle söylendiğinde yetiştirme çözümlemesi, televizyonu çok seyreden izleyicilerin (Heavy Viewer) en çok ortak ve yinelenen mesajlardan oluşan televizyon dünyasının mesajlarını, gerçek dünya olarak algıladığını ortaya koymaya çalışır. Televizyonu çok seyredenlerle az seyredenlerin (Light Viewer) yanıtlarını demokratik değişkenleri de göz önüne alarak karşılaştırır (Morgan ve Signorielli, 1990: 16). Televizyonda sergilenen dünya ile gerçek dünya arasında bazı eleştirel farklılıklar bulunmaktadır. Televizyon dünyası, seyrek olarak “objektif gerçekliği” sunmaktadır. Bunun yerine çoğunlukla egemen ideoloji ve değerleri dikte etmektedir (Morgan ve Signorielli, 1990: 19).

Yetiştirmeyle ilgili, Gerbner ve arkadaşlarının ısrarla belirttikleri bir noktayı da burada anımsamak yerinde olacaktır: Televizyonun, sosyal gerçekliğin kavramlaştırılmasına yaptığı katkıyı anlatmak için kullanılan “yetiştirme” ifadesi, basitçe bir “etkiler” sözcüğü değildir (Gerber vd., 1986: 23; 1994). Ayrıca tek yönlü ve monoton bir süreç de değildir. Sembolik çevrenin yapısı ve kompozisyonu üzerinde yayılan bir kitle iletişim aracının (medium) yani televizyonun etkileri kurnazcadır, karmaşıktır ve diğer etkilerle birbirine karışmış durumdadır.

Gerbner ve arkadaşları şiddet ve güvensizlik (Gerbner vd., 1980a); yaşlanma ve yaş rolü (Gerbner vd., 1980b); cinsiyet rolü steoretipleşmesi (Morgan, 1982; Signorielli, 1979); ırksal ve cinsel azınlıklar (Gross, 1982); bilim ve bilim insanları (Gerbner vd., 1981a); sağlıkla ilgili inançlar ve pratikler (Gerbner vd., 1981b) gibi bazı kavramlar örneğinde televizyonun yetiştirme rolünü ortaya koymuşlardır. Örneğin bilim hakkında yaptıkları araştırmanın bir sonucuna göre, insanlar ne kadar çok televizyon izlerlerse bilimi de o kadar az favori yapmakta olumlu bakmaktadır (Gerbner, 1987: 113).

Bunların bazısı Hughes (1980) ve Hirsch (1980; 1981a; 1981b) tarafından eleştirilmiştir. Gerbner ve arkadaşları bu eleştirilere yanıt vermişlerdir (Gerbner vd., 1980b; 1981b; 1981c). Bu konularda Hawkins ve Pingree'nin de (1982) çalışması bulunmaktadır. Ömer Özer (2004) doktora tez çalışmasında söz konusu eleştiriler ve yanıtlarını açıklamıştır.

Yöntem

Mesaj Sistem Çözümlemesi, 19-23 Kasım 2018 tarihleri arasında kalan 5 günlük dönemde atv, Show Tv ana haberleri ile twitterda sunulan bazı haberler üzerinde yapılmıştır. Bu tarih, daha önceden rastlantısal olarak belirlenmiştir. Televizyondaki haberler, şiddet görüntüsüne bağlı olarak alınmış ve çözümlenmiştir. Twitterda ise ana haber saatlerine denk gelen sürede “şiddet” kavramıyla tarama yapılmış ve süre tamamlanana kadar çözümleme de sürdürülmüştür. Örneğin ana haber 30 dakika sürdüyse Twitter çözümlemesi de 30 dakika

sürdürülmüştür. Mesaj sistem çözümlemesi yani televizyon dünyasının belirlenmesine yönelik çözümleme, yoğun çalışma sonucu haberlerin sunulduğu günde tamamlanmıştır. Çözümleme, ana haberi sunan spikerin ekranda görüldükten sonra ilk haberle ilgili ilk sözcük ya da görüntü ile son haberle ilgili son görüntü ya da sözcük arasını kapsamaktadır. Çözümlemede, mesaj sistem çözümlemesi formu kullanılmıştır. Ancak bu formda bazı eklemeler ve çıkarmalar söz konusu olmuştur. Çözümlemeler sonunda elde edilen veriler SPSS'e yüklenmiş ve frekansları alınmıştır. En çok çıkanlardan hareketle sorular hazırlanmıştır. Bunlar aşağıda bulgular kısmında sunulmuştur.

Yetiştirme çözümlemesi, televizyon dünyasının öncüllerinden hareketle hazırlanan soruların kullanıldığı saha araştırmasından elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmektedir. Yetiştirme çözümlemesiyle televizyon ve twitterı izlemenin, insanların dünya algılaması ve sosyal gerçeklik kavramlaştırmasına "katkısı" ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmanın saha araştırmasına, Türkiye'de yaşayan bazı insanlar katılmıştır. Araştırmacı, çevrimiçi olarak kurguladığı anketini; Enis Özer, Davut Özer, Yağız Sunay'ın ve kendi facebook sayfasında yayımlamıştır. 200 sayısına ulaşana kadar açık tutulan test, bu rakam gelince kapatılmıştır. Sorular, sırasına göre doldurtulmuş ve katılımcıların demografik soruları ve televizyon izleme ve twitter kullanma süreleriyle ilgili soruları, değer sorularını doldurmadan görmeleri engellenmiştir. Bunun nedeni katılımcıların, sorulara medyanın kaynaklık ettiğini bilmemelerinin önüne geçilmek istenmesidir. Nitekim bildiklerinde medyayı düşünerek yanıt vereceklerdir. Yetiştirme çözümlenmeleri, az ve çok izleyenler temelinde yapılmaktadır. İzleme/kullanma süresi açısından; 90 dakika ve altı "az", 91 dakika ve üstü de "çok" olarak belirlenmiştir. Bu tercih, kendi içinde oldukça tutarlıdır. Nitekim televizyon izleme ve twitter kullanma ortalaması bakımından farklı seviyedeki katılımcılar için uygun görülmüştür. Ayrıca Gerbner'in da belirttiği gibi önemli olan "kesme işlemi"dir. Çözümlemeler, SPSS 16 programında araştırmacı tarafından yapılmıştır. Çözümlemeler için yeniden kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Ankette soruların sunduğu şıklar, "Tümüyle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve tümüyle katılmıyorum" şeklindedir. Çözümleme yapılırken tümüyle katılıyorum ve katılıyorum şıkları, "katılıyorum"; tümüyle katılmıyorum ve katılmıyorum şıkları da "katılmıyorum" şikkı altında birleştirilmiştir. Bu arada, testlerin verdiği ilişkinin gücü konusunda bazı kategoriler geliştirilmiştir. Buna göre, r: 0.25 altı zayıf, r: 0.26-39 arası orta derecede güçlü, r: 0.40 ve üstü güçlü ilişki olarak tanımlanmıştır. Bu arada televizyon yanıtı kavramı televizyon ve twitter bağlamında ele alındığından medya yanıtı olarak kullanılmıştır.

Bu inceleme için geliştirilen varsayıma göre, günlük yaşamın önemli bir bölümünde değer yargıları hakkında belirgin mesajlar sunan televizyon ve twitter'ın, şiddet içerikli mesaj sisteminin izlenme ve kullanma süresi arttıkça, izleyen ve kullananların değer yargıları, televizyon ve twitter'ın bütünsel bir ideolojik kültürel içeriği yönünde olacaktır. Bu varsayımdan hareket edilerek, şu temel hipotez test edilmiştir: Türkiye'de yaşayan bazı insanlardan oluşturulan araştırma grubunun, televizyon ve twitter'ın şiddet içerikli mesaj sistemini izleme süreleri arttıkça, değer yargıları televizyon ve twitter'ın sunduğu içerikle biçimlenen "medya dünyası" yönünde olacaktır. George Gerbner'in üzerinde durduğu altı (6) öge/bileşen ile araştırmacının geliştirdiği yeni öge/bileşenler üzerinde durulmuş, ölçümler yapılmış ve sonuçlar çıkarılmıştır. Bu öğeleri şöyle açıklamak mümkündür:

1. Tehlikeli Dünya Sendromu: *Günümüzde tehlikeli bir dünyada yaşamaktayız. İnsanlar her an bir saldırıya uğrayabilir. İnsanlar tanımadıkları insanların saldırılarına uğramaktadırlar. Gece dışarıda zaman geçirmek tehlikelidir. Artık, gündüzleri de tehlikeli olmaya başlamıştır. Günümüzde İstanbul tehlikeli bir şehirdir. Günümüzde büyük şehirler tehlikeli olmuştur. Günümüzde şehir merkezleri tehlikenin yaşandığı asıl yerlerdir.*

2. Güven: *Günümüzde insanlara güvenilemez.*

3. Kendine Güven: *Çoğu insan kendini güvende hissetmiyordur.*

4. Şiddet: *Şiddet alt sınıf üyeleri arasında yaşanmaktadır. Günümüzde şiddet daha çok erkekler arasında yaşanmaktadır. Günümüzde çok sayıda kadın şiddete uğramaktadır. Günümüzde artık, kadına yönelik şiddet sıradan bir şey haline gelmiştir. Günümüzde artık, kadına yönelik şiddet kamusal alanda da uygulanmaktadır. Günümüzde insanlar şiddet uygulamak için gerekçe aramamaktadırlar. Günümüzde şiddet değişik meslek sahipleri arasında yaşanmaktadır. Günümüzde şiddet tanınmamış insanlar arasında yoğun olarak yaşanmaktadır.*

5. Fırsatçılık: *Birçok insan eline fırsat geçtiğinde dürüst olmak yerine, sizden yararlanmaya çalışır.*

6. Bencillik: *İnsanlar çoğu zaman başkalarına yardımcı olmak yerine, kendilerini düşünürler.*

Yetiştirme çözümlemesi için, 20 soru sorulmuş ve değerlendirilmiştir. Böylece yetiştirme ile ilgili 20 faktörün dağılıma bakılmıştır. Test sonucunda p: 0.05 ve altı anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Mesaj Sistem Çözümlemesi Bulguları Ve Yorumları

Bulgular, tablolar eşliğinde sunulmuştur. Önve Atv, ardından Show Tv, sonra da Twitter çözümleri bulgularına yer verilmiştir. Bunlardan sonra ortak bir tablo oluşturulmuş

ve saha araştırmasında kullanılan sorular açısından bulgular yorumlanmıştır. Bunlara geçmeden önce Gerbner ve arkadaşlarının şiddet tanımlarını vermek yararlı olacaktır; nitekim çözümleme şiddet unsuru üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlk yetiştirme araştırmasının yayımlandığı çalışmada şiddet şu şekilde tanımlanmıştır: “*Fiziksel gücün silahlı ya da silah kullanmadan, kişinin kendisine ya da başkalarına karşı, kurbanın kendi rızası dışında, acı verecek şekilde incitilmesi, öldürülmesi ya da olayın bir parçası olarak kurban olacak derecede tehdit edilmesi unsurlarının açık bir ifadesidir*” (Gerbner ve Gross, 1976: 184). Bu tanım, Gerbner ve arkadaşlarının önceki (Gerber, 1972b: 456) ve sonraki (Gerber, 1993: 3) tüm şiddet araştırmalarında geçerliliğini korumuştur. Boş tehditler, sözlü saldırılar, inandırıcı şiddet sonuçları doğurmayan jestler şiddet olarak kodlanmamaktadır (Gerbner vd., 1980a: 11). Ancak kaza ve doğal şiddet, sürekli belli karakterleri kurban eden amaçlı dramatik eylemler olarak kabul edildiğinden şiddet kapsamına girmektedir (Gerber vd., 1980a: 12).

Tablo 1. Atv’de Mesaj Sistem Çözümlemesi Bulguları

Atv				
Şiddet	9 Adet			
Süreklilik	7 devam	2 aynı		
Süre	12 dakika	11 saniye		
Tonu	9 ciddi			
Katılanlar	6 sayılamaz	14 kişi		
Kaza	3 kaza	6 kasten		
Kanun birimleri	5 görünür	1 özel görünür	3 görünmez	
Polis	4 şiddet uygular	5 uygulamaz	5 uğramaz	
Suç	3 suç	6 suç değil		
Tanıma	1 tanır	7 tanımaz	1 kodlanamaz	
Şiddetçi ünlü	6 ünlü değil	3 kodlamaz		
Uğrayan ünlü	7 ünlü değil	2 kodlanamaz		
Şiddetçi işi	4 polis	1 öğretmen	4 Kodlanamaz	
Uğrayan işi	1 tezgâhtar	1 Öğrenci	1 Uyuşt. satıcısı	6 kodlanamaz
Şiddetçi statü	1 alt	4 orta	1 kodlanamaz	
Uğrayan statü	4 alt	1 orta	4 kodlamaz	
Olay yeri	6 büyük şehir	1 Şehir	1 Kasaba	1 köy
Olay neresi	3 İstanbul	1 Ankara	4 diğer	1 yurtdışı
Yerleşim merk.	7 şehir merkezi	1 kenar semt	1 kırsal	
Şiddet saati	6 gündüz	2 gece	1 ikisi de	
Şiddet aleti	3 silah	3 kol	2 diğer	1 kodlanamaz
Şiddet biçimi	2 patlama	2 kurşunlamak	3 itmek	2 diğer
Şiddetçi cinsiyet	6 erkek	3 kodlanamaz		
Uğrayan cins.	5 erkek	3 ikisi de	1 kodlanamaz	
Şiddet adet	56 adet	3 kodlanamaz		

Atv’de toplamda 9 adet şiddet gösterimi yapılmıştır. 9 adet şiddet haberine ayrılan toplam süre ise 12 dakika 11 saniyedir. Bu 9 adet şiddet haberinin tümü ciddi tondadır. Sayılamayanların yanı sıra, 14 kişi şiddet haberlerinde katılanlar kategorisinde yer almıştır. Haberlerde şiddetin 3’ü kazayla olurken, 6’sı kasten uygulanmıştır. İlgili haberlerin 5’inde kanun görevlisi ve birinde de özel güvenlik görevlisi görülmüştür. Bunun yanı sıra, 3’ü suç niteliği taşımaktadır. 7 haberde şiddete katılanlar birbirini tanımamaktadır. 6 haberde şiddet

uygulayan 7 haberde de şiddete uğrayan ünlü değildir. Şiddet uygulayan ve şiddete uğrayanların çeşitli mesleklerde oldukları anlaşılmıştır. Şiddet uygulayanların biri alt statüde yer alırken, 4'ü orta statüde bulunmaktadır. Şiddete uğrayanlar açısından bakıldığında durum tam tersine dönmektedir. Yani 4 alt statü ve bir orta statü. Olaylar genellikle büyük şehirlerde yaşanmaktadır. İstanbul ise bunlar arasında öndedir. Yerleşim merkezi bakımından bakıldığında şehir merkezlerinin önde olduğu net olarak ortaya çıkmıştır. Olaylar gündüzleri de yaşanabilirken, şiddet aleti ve biçiminin çeşitlendiği görülmektedir. Şiddet uygulayan ve şiddete uğrayanın cinsiyeti ise daha çok erkektir. Şiddet uygulanma adeti de 56 rakamı ile oldukça fazla çıkmıştır.

Tablo 2. Show Tv'de Mesaj Sistem Çözümlemesi Bulguları

SHOW TV				
Şiddet	16 adet			
Süreklilik	16 devam			
Süre	25 dakika	51 saniye		
Tonu	16 ciddi			
Katılanlar	6 sayılamaz	29 kişi		
Kaza	7 kaza	8 kasten		
Kanun birimleri	6 görünür	1 ikisi de gör.	9 ikisi de görmez	
Polis	1 şiddet uygular	15 uygulamaz	15 uğramaz	
Suç	10 suç	6 suç değil		
Tanıma	7 tanır	4 tanımaz	5 kodlanamaz	
Şiddetçi ünlü	10 ünlü değil	6 kodlamaz		
Uğrayan ünlü	16 ünlü değil			
Şiddetçi işi	1 öğretmen	1 kapkaççı	1 öğrenci	13 kodlanamaz
Uğrayan işi	5 öğrenci	1 pilot	1 şoför	9 kodlanamaz
Şiddetçi statü	7 alt	1 orta	8 kodlanamaz	
Uğrayan statü	10 alt	1 orta	1 üst ve alt	4 kodlanamaz
Olay yeri	13 büyük şehir	1 Şehir	1 Kasaba	1 kodlanamaz
Olay neresi	9 İstanbul	6 diğer	1 yurtdışı	
Yerleşim merk.	13 şehir merkezi	2 kenar semt	1 kodlanamaz	
Şiddet saati	12 gündüz	4 gece		
Şiddet aleti	13 çeşitli			
Şiddet biçimi	14 çeşitli			
Şiddetçi cinsiyet	8 erkek	1 kadın	1 her ikisi de	6 kodlanamaz
Uğrayan cinsi.	8 erkek	3 kadın	4 her ikisi de	1 çocuk
Şiddet adet	190 adet	2 sayılamıyor		

Show Tv'de şiddet adedi Atv'den 7 adet fazla çıkarak 16'ya ulaşmıştır. Bunların tümü de devam eden şiddet şeklindedir. Şiddete ayrılan süre de haliyle artmaktadır. Toplamda 26 dakikaya yaklaşan süreyle Atv'nin iki katından fazla çıkmıştır. Şiddet haberlerinin tümü ciddi tondadır. Şiddet olaylarına 29 kişi katılmıştır. Şiddet olaylarının kaza ve kasten olma sayısı birbirine yakın çıkmıştır. Kanun birimlerinin görünme sayısı ise düşüktür. 6 adet görünmüştür. 10 adet haberdeki olay suç niteliğindedir. 6'sı ise suç değildir. Katılanların yalnızca 7 tanesi birbirini tanımaktadır. Şiddet uygulayanların 10 kişisi, uğrayanların da 16'sı ünlü değildir. Yine uygulayan ve uğrayanların çeşitli mesleklere sahip oldukları

görülmektedir. Şiddet uygulayan ve şiddete uğrayanların statüsü ise daha çok alt çıkmıştır. Sırasıyla 7 ve 10'dur. Olay yeri 13 adet ile büyük şehirler olurken, şiddet daha çok şehir merkezlerinde yaşanmıştır. 12 olay gündüz yaşanmıştır. Şiddet aleti ve biçimi de çeşitli türlerdendir. Cinsiyet açısından erkekler 8'er adetle önde çıkmıştır. 190 adet de şiddet uygulanma sayısı çıkmıştır. Bu rakamlar Atv'ninkinden oldukça fazladır.

Tablo 3. Twitter'da Mesaj Sistem Çözümlemesi Bulguları

Twitter				
Şiddet	26 Adet			
Süreklilik	26 Devam			
Süre	45 dakika	56 saniye		
Tonu	25 ciddi	1 ciddi komik		
Katılanlar	11 sayılamaz	46 kişi		
Kaza	1 kaza	25 kasten		
Kanun birimleri	9 görünür	17 iki de gö.mez		
Polis	5 şiddet uygular	1 şiddete uğr.	1 her ikisi de	19 ikisi de yok
Suç	24 suç	2 suç değil		
Tanımaya	6 tanır	17 tanımaz	3 kodlanamaz	
Şiddetçi ünlü	3 ünlü	23 ünlü değil		
Uğrayan ünlü	2 ünlü	23 ünlü değil		
Şiddetçi işi	4 polis	2 futbolcu	6 çeşitli	14 kodlanamaz
Uğrayan işi	2 öğrenci	2 sağlıkçı	4 çeşitli	18 kodlanamaz
Şiddetçi statü	11 alt	4 orta	2 üst	9 kodlanamaz
Uğrayan statü	12 alt	4 orta	1 üst	9 kodlanamaz
Olay yeri	18 büyük şehir	1 Şehir	2 Kasaba	5 kodlanamaz
Olay neresi	4 İstanbul	2 Ankara	4 şehirler	3 yurtdışı
Yerleşim merk.	20 şehir merkezi	2 kırsal	4 kodlanamaz	
Şiddet saati	14 gündüz	10 gece	1 her ikisi de	1 kodlanamaz
Şiddet aleti	11 kol	7 bacak ve kol	8 çeşitli	
Şiddet biçimi	10 yumruk	6 tekme	10 çeşitli	
Şiddetçi cinsiyet	23 erkek	1 kadın	2 her ikisi de	
Uğrayan cinsi.	13 erkek	7 kadın	3 her ikisi de	2 çocuk
Şiddet adet	139 adet	8 sayılamıyor		

Twitter'da rakamlar televizyonlara oranla daha fazla çıkmıştır. Örneğin toplam şiddet sayısı 26 ile, iki televizyondakinden bir adet fazladır. Bu şiddet olaylarının tümü de ciddi tondadır. Süre ise yaklaşık 46 dakikayla yine iki televizyonda ayrılan sürenin toplamından fazla çıkmıştır. Şiddet olaylarına 46 kişi katılırken, şiddet olaylarının neredeyse tümü kasten niteliği taşımaktadır. Kanun birimlerinin görünme oranı ise görünmedikleri olaylara oranla daha az çıkmıştır. 24 olay suç niteliği taşırken, 17 olayda şiddet uygulayan ve şiddete uğrayanlar birbirlerini tanımamaktadırlar. Şiddeti uygulayan ve şiddete uğrayanlar 23'er adetle ünlü değildir. Yine uygulayan ve uğrayanlar çeşitli mesleklere sahiptir. Olaylar çok büyük oranda büyük şehirlerde yaşanmıştır. Daha çok İstanbul öne çıkarken, olaylar 20 adetle şehir merkezlerinde yaşanmıştır. Şiddet aleti de çeşitli olurken, olayların yaşanma saati gündüz ve geceye denk gelmiştir. Cinsiyet açısından uygulayanların biri dışında erkek olduğu ortaya çıkarken, uğrayanlar arasında 7 adet kadın da bulunmaktadır. 139 adet şiddet

uygulanmıştır. Twitter’da kadınlara şiddet uygulanması neredeyse belirgindir ve neredeyse tüm rakamlar televizyonlara oranla fazla çıkmıştır.

Tablo 4. Mesaj Sistem Çözümlemesi Sonuçları

Son tablo	Toplam			Yorum
Şiddet	51 adet			Çok sayıda
Süreklilik	49 devam 2 aynı			Devam
Süre	1 saat 24 dakika			Uzun
Tonu	50 ciddi	1 ciddi komik		Ciddi
Katılanlar	23 sayılamaz	94 kişi		Çok
Kaza	11 kaza	39 kasten		Kasten
Suç	37 suç	14 suç değil		Suç
Tanıma	14 tanır	28 tanımaz		Tanımaz
Şiddetçi ünlü	47 ünlü değil	3 ünlü		Ünlü değil
Uğrayan ünlü	46 ünlü değil	2 ünlü		Ünlü değil
Uğrayan işi	Değişik meslek			Çeşitli
Şiddetçi statü	19 alt	9 orta	2 üst	Alt
Uğrayan statü	27 alt	6 orta	2 üst	Alt
Olay zamanı	32 gündüz	16 gece		gündüz
Olay yeri	37 büyük şehir	3 Şehir	3 Kasaba	Büyük şeh.
Olay neresi	16 İstanbul	3 Ankara		İstanbul
Yerleşim merk.	40 şehir merkezi			Şehir merkezi
Şiddetçi cinsiyet	37 erkek	2 kadın		Erkek
Uğrayan cinsi.	29 erkek	13 kadın		Erkek ve kadın

Televizyonlar ve Twitter’daki şiddet verileri birleştirildiğinde yetiştirme için saha araştırması sorularına kaynaklık edecek sonuçlar daha bir belirgin olmaktadır. Buna göre, 51 adet şiddet olayı ya da haberi sunulmuştur. Bunlar “çok sayıda” denebilecek orandadır ve George Gerbner’in örneğin “Tehlikeli bir dünyada yaşamaktayız” gibi önermelerine uygun temel oluşturmaktadır. Yine 49 adet şiddet olayının devam statüsünde olması, şiddet olaylarına 1 saat 24 dakika yer verilmesi, 50 adet ciddi tonda şiddet yaşanması, 94 kişinin bu 51 haberde yer alması ve 23 adet de çok sayıda olmaları nedeniyle sayılamaması, 39 kasten niteliği taşıması, 37 adet suç içerikli olması bu yönde bir işleve sahiptir. Açık olmasa da şiddete katılanlar daha çok birbirini tanımamaktadır. Buna karşılık şiddet uygulayan ve şiddete uğrayanlar açık olarak ünlü değildir. Bu, statü açısından da söylenebilir. 46 kişi alt statüde çıkmıştır. Şiddete katılanlar değişik ve çeşitli mesleklere sahiptir. Olaylar hem gündüz hem de gece yaşanabilmiştir. Olaylar büyük şehirlerde ve merkezlerde yaşanırken, bu şehirler arasında İstanbul öne çıkmıştır. Şiddet uygulayanlar açısından erkekler açık ara öndedir. Ancak şiddete uğrayanlar bakımından bakıldığında kadınların sayısı azımsanmayacak derecededir. Buradan hareketle yetiştirme için saha araştırmasında kullanılmak üzere şu sorular hazırlanmıştır:

- 1) Genel olarak söylersek, günümüzde tehlikeli bir dünyada yaşamaktayız.
- 2) Genel olarak söylersek, günümüzde insanlara güvenilemez.

- 3) Genel olarak söylersek, çoğu insan kendini güvende hissetmiyordur.
- 4) Genel olarak söylersek, insanlar her an bir saldırıya uğrayabilir.
- 5) Genel olarak söylersek, şiddet alt sınıf üyeleri arasında yaşanmaktadır.
- 6) Genel olarak söylersek, insanlar tanımadıkları insanların saldırılarına uğramaktadırlar.
- 7) Genel olarak söylersek, gece dışarıda zaman geçirmek tehlikelidir.
- 8). Genel olarak söylersek, günümüzde şiddet daha çok erkekler arasında yaşanmaktadır
9. Genel olarak söylersek, birçok insan eline fırsat geçtiğinde dürüst olmak yerine, sizden yararlanmaya çalışır.
10. Genel olarak söylersek, insanlar çoğu zaman başkalarına yardımcı olmak yerine, kendilerini düşünürler.
11. Genel olarak söylersek artık, gündüzleri de tehlikeli olmaya başlamıştır.
12. Genel olarak söylersek, günümüzde çok sayıda kadın şiddete uğramaktadır.
13. Genel olarak söylersek günümüzde artık, kadına yönelik şiddet sıradan bir şey haline gelmiştir.
14. Genel olarak söylersek günümüzde artık, kadına yönelik şiddet kamusal alanda da uygulanmaktadır.
15. Genel olarak söylersek günümüzde insanlar şiddet uygulamak için gereçke aramamaktadırlar.
16. Genel olarak söylersek günümüzde İstanbul tehlikeli bir şehirdir.
17. Genel olarak söylersek günümüzde büyük şehirler tehlikeli olmuştur.
18. Genel olarak söylersek günümüzde şehir merkezleri tehlikenin yaşandığı asıl yerlerdir.
19. Genel olarak söylersek günümüzde şiddet değişik meslek sahipleri arasında yaşanmaktadır.
20. Genel olarak söylersek günümüzde şiddet tanınmamış insanlar arasında yoğun olarak yaşanmaktadır.

Yetiştirme Çözümlemesi Bulguları Ve Yorumları

Bulgular tablolar eşliğinde sunulmuştur. Sonrasında ise yorumları yapılmıştır.

Tablo 5. Birinci Yetiştirme Testi Sonucu

	Tehlikeli			Toplam
	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	

İzleme	Az	Adet	4	1	19	24
		Yüzde	16,7%	4,2%	79,2%	100,0%
	Çok	Adet	7	1	62	70
		Yüzde	10,0%	1,4%	88,6%	100,0%
Toplam		Adet	11	2	81	94
		Yüzde	11,7%	2,1%	86,2%	100,0%

$\chi^2: 1.492$ sd: 2 p: 0.5 r: 0.33

1. “Genel olarak söylersek *Günümüzde tehlikeli bir dünyada yaşamaktayız* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuyla tehlikeli dünya sendromu test edilmiştir (Tablo 5). Elde edilen sonuca göre, izleme/kullanma yoğunluğu ile dünyayı tehlikeli görme arasında bir ilişki bulunmamaktadır (p: 0.5). Bunda dağılımın önemli bir payı vardır. Kararsızım seçeneği yalnızca birer katılımcıyla temsil edilirken, katılmıyorum da 11 katılımcıda kalmıştır. Katılıyorum seçeneğinin toplamı diğer seçeneklerin toplamından 6 kat daha fazladır. Ayrıca çok grubunun katılmıyorum diyenlerinden sonra en fazla payı az grubunun katılmıyorum diyenleri almıştır. Bu, Gerbner’in az izleyenlerin çok izleyenlerden enformasyon aldıklarına ilişkin düşüncesini pekiştirmektedir. Nitekim toplam katılımcıların 86.2’si katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Öte yandan azların katılmıyorum içindeki payı 23.5’tir. Çokların ise 76.5.

Tablo 6. İkinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Güvenilmez			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	9	6	9	24
		Yüzde	37,5%	25,0%	37,5%	100,0%
	Çok	Adet	15	11	44	70
		Yüzde	21,4%	15,7%	62,9%	100,0%
Toplam		Adet	24	17	53	94
		Yüzde	25,5%	18,1%	56,4%	100,0%

$\chi^2: 4.698$ sd: 2 p: 0.09 r: 0.40

2. Genel olarak söylersek, *Günümüzde insanlara güvenilemez* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuyla ilgili ikinci test de anlamsız çıkmıştır (p: 0.09). Buna göre, izleme yoğunluğu ile güven arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 6). Katılıyorum diyenlerden az grubunun aldığı yüzde 17’dir. Çoklarınki ise azların 5 katına yakındır (yüzde 83). Katılıyorum diyenlerin toplam içindeki yüzdesi ise 56.4’tür. Katılmıyorum diyenlerin toplam içindeki payı ise 25.5’tir. Yani katılıyorum diyenler katılmıyorum diyenlerden iki kat fazla yüzdeye sahiptir. Ayrıca çok grubunun katılmıyorum diyenlerinin toplam içindeki payı yüzde 15.9 olurken, katılıyorum diyenlerininki ise yüzde 46.8 olmuştur.

Tablo 7. Üçüncü Yetiştirme Testi Sonucu

			Güven			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	2	3	19	24
		Yüzde	8,3%	12,5%	79,2%	100,0%
	Çok	Adet	4	5	61	70
		Yüzde	5,7%	7,1%	87,1%	100,0%
Toplam	Adet	6	8	80	94	
	Yüzde	6,4%	8,5%	85,1%	100,0%	

$\chi^2: 0.928$ sd: 2 p: 0.6 r: 0.27

3. Genel olarak söylersek, *Çoğu insan kendini güvende hissetmiyordur* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuyla ilgili test de önceki iki test gibi anlamlı çıkmamıştır (p: 6). Özellikle çok grubu olmak üzere katılıyorum seçeneğinin aldığı rakamlar oldukça yüksektir. Toplam içindeki payı 85.1’dir. Diğer ikisinin yüzde toplamınının 5 katından daha yüksek belirmiştir. Çok grubunun katılıyorum içindeki payı da 76.3’tür. Çok grubunun katılıyorum diyenlerinin toplam içindeki aldığı sayı ve yüzde ise sırasıyla, 61 ve 64.9’dur. Azlarıncı ise 19 ve 20.2. (Tablo7). Belirtmek gerekir ki bu test de Gerbner’1, çok-az izleyicinin enformasyon alış-verişi konusundaki düşüncesi bakımından doğrulanmıştır.

Tablo 8. Dördüncü Yetiştirme Testi Sonucu

			Saldırı			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	8	4	12	24
		Yüzde	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%
	Çok	Adet	13	14	42	69
		Yüzde	18,8%	20,3%	60,9%	100,0%
Toplam	Adet	21	18	54	93	
	Yüzde	22,6%	19,4%	58,1%	100,0%	

$\chi^2: 2.139$ sd: 2 p: 0.3 r: 0.24

4. Genel olarak söylersek, *İnsanlar her an bir saldırıya uğrayabilir* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuyla ilgili test p: 0.3 seviyesinde anlamlı çıkmamıştır (Tablo 8). Az grubunun kararsızım seçeneğinin aldığı pay düzeni bozmuştur. Ayrıca katılıyorum seçeneğinin yüzdeleri, rakamlar açısından farklılaşırken (arada 30 fark var) az ve çok bakımından birbirine yakın çıkmıştır (arada 10.9’luk bir fark var) denebilir.

Tablo 9. Beşinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Altsınıf			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	13	3	8	24
		Yüzde	54,2%	12,5%	33,3%	100,0%
	Çok	Adet	32	11	27	70
		Yüzde	45,7%	15,7%	38,6%	100,0%
Toplam	Adet	45	14	35	94	

			Altsınıf			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	13	3	8	24
		Yüzde	54,2%	12,5%	33,3%	100,0%
	Çok	Adet	32	11	27	70
		Yüzde	45,7%	15,7%	38,6%	100,0%
Toplam	Adet	45	14	35	94	
	Yüzde	47,9%	14,9%	37,2%	100,0%	

$\chi^2: 0.522$ sd: 2 p: 0.8 r: -0.13

5. “Genel olarak söylersek, *Şiddet altsınıf üyeleri arasında yaşanmaktadır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuyla ilgili test de anlamlı çıkmamıştır (p: 8). Bu tabloda en dikkat çeken nokta, az ve çok grubu bakımından katılmıyorum seçeneğinin aldığı değerlerin katılıyorumdan yüksek çıkmasıdır. Azlar bakımından katılmıyorum lehine olmak üzere katılmıyorum ile katılıyorum arasında yüzde 20.9; çoklar arasında ise 7.1 oranında bir fark çıkmıştır (Tablo 9).

Tablo 10. Altıncı Yetiştirme Testi Sonucu

			Tanıma			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	10	6	8	24
		Yüzde	41,7%	25,0%	33,3%	100,0%
	Çok	Adet	24	22	24	70
		Yüzde	34,3%	31,4%	34,3%	100,0%
Toplam	Adet	34	28	32	94	
	Yüzde	36,2%	29,8%	34,0%	100,0%	

$\chi^2: 0.522$ sd: 2 p: 0.8 r: 0.08

6. “Genel olarak söylersek, *İnsanlar tanımadıkları insanların saldırılarına uğramaktadırlar* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi de p: 0.8 seviyesinde anlamsız çıkmıştır. Tablo 10’da çok grubunun aldığı değerlerin birbirine yakın olması ve hatta katılmıyorum ile katılıyorumun eşit olması dikkat çekmektedir (Tablo 10).

Tablo 11. Yedinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Gece			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	11	7	6	24
		Yüzde	45,8%	29,2%	25,0%	100,0%
	Çok	Adet	23	15	32	70
		Yüzde	32,9%	21,4%	45,7%	100,0%
Toplam	Adet	34	22	38	94	
	Yüzde	36,2%	23,4%	40,4%	100,0%	

$\chi^2: 3.186$ sd: 2 p: 0.2 r: 0.31

7. “Genel olarak söylersek, *Gece dışarıda zaman geçirmek tehlikelidir* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz”in testi anlamlı değildir (p: 0.2). Az grubunun dağılımı katılıyorumdan

katılmıyorduma doğru yani ters yönde artmıştır. Öte yandan çok grubunun katılıyorum diyenlerinin katılıyorum diyenler içindeki payı 84.2’dir. Bu rakam, az grubunun katılıyorum diyenlerinin 5 katından daha fazladır (Tablo 11).

Tablo 12. Sekizinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Erkekler			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	8	0	16	24
		Yüzde	33,3%	0%	66,7%	100,0%
	Çok	Adet	27	3	40	70
		Yüzde	38,6%	4,3%	57,1%	100,0%
Toplam		Adet	35	3	56	94
		Yüzde	37,2%	3,2%	59,6%	100,0%

$\chi^2: 1.432$ sd: 2 p: 0.5 r: -0.17

8. “Genel olarak söylersek, *Günümüzde şiddet daha çok erkekler arasında yaşanmaktadır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz”in testi anlamsız çıkmıştır (p: 0.5). Tablo 12’de yüzdeler arasındaki dengesiz dağılım dikkat çekmektedir. Buna göre kararsızım diyen az grubu üyesi bulunmamıştır. Çok grubu üyesi de yalnızca 3 kişidir. Öte yandan çok grubunun dağılımına bakıldığında kararsızım ile diğerleri arasında özellikle de katılıyorum arasında uçurum bulunmaktadır. Katılıyorum diyenlerle katılmıyorum diyenler arasında da epey bir fark vardır. Katılıyorum diyen az grubunun yüzdesi fazla çıkmış ama, bu grup içinde katılıyorum diyen çokların yüzdesi, 71.4’tür (Tablo 12).

Tablo 13. Dokuzuncu Yetiştirme Testi Sonucu

			Dürüst			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	7	2	15	24
		Yüzde	29,2%	8,3%	62,5%	100,0%
	Çok	Adet	7	14	49	70
		Yüzde	10,0%	20,0%	70,0%	100,0%
Toplam		Adet	14	16	64	94
		Yüzde	14,9%	17,0%	68,1%	100,0%

$\chi^2: 5.895$ sd: 2 p: 0.05 r: 0.24

9. “Genel olarak söylersek, *Birçok insan eline fırsat geçtiğinde dürüst olmak yerine, sizden yararlanmaya çalışır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi anlamlıdır (p: 0.05). Dikkat edilirse çok grubunun aldığı yüzdeler katılmıyordumdan katılıyorduma doğru giderek artmaktadır. Çok grubunun katılıyorum içindeki payı 76.6’dır. Bu rakam, azlarınkinin (23.4) 3 katından fazladır. Katılıyorum seçeneği bakımından çok grubunun yüzdesi ile az grubunun yüzdesi arasındaki 7.5’lik çok grubu lehine olan fark yetiştirme delilidir. Ancak ilişkinin gücü zayıf çıkmıştır. Bunu ki kare değerinin düşük çıktığı yönünde söylemek doğru mu tartışmalıdır (Tablo 13).

Tablo 14. Onuncu Yetiştirme Testi Sonucu

			İnsanlar			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	3	0	21	24
		Yüzde	12,5%	0%	87,5%	100,0%
	Çok	Adet	9	5	56	70
		Yüzde	12,9%	7,1%	80,0%	100,0%
Toplam		Adet	12	5	77	94
		Yüzde	12,8%	5,3%	81,9%	100,0%

$$\chi^2: 1.839 \text{ sd:}2 \text{ p: } 0.4 \text{ r: } -0.23$$

10. “Genel olarak söylersek, *İnsanlar çoğu zaman başkalarına yardımcı olmak yerine, kendilerini düşünürler* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuyla ilgili test ise anlamsız çıkmıştır (p: 0.4). Katılıyorum seçeneği çok sayıda tercih edilmiş ve böylece toplam içindeki payı çok yüksek olmuştur (77 ve yüzde 81.9). Bu rakamlar, George Gerbner’ı, yukarıda belirtilen düşüncesi çerçevesinde haklılaştırmaktadır (Tablo 14).

Tablo 15. Onbirinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Gündüz			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	9	3	12	24
		Yüzde	37,5%	12,5%	50,0%	100,0%
	Çok	Adet	25	14	31	70
		Yüzde	35,7%	20,0%	44,3%	100,0%
Toplam		Adet	34	17	43	94
		Yüzde	36,2%	18,1%	45,7%	100,0%

$$\chi^2: 0.699 \text{ sd: } 2 \text{ p: } 0.7 \text{ r: } -0.04$$

11. “Genel olarak söylersek artık, *Gündüzleri de tehlikeli olmaya başlamıştır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusuna ilişkin test p: 0.7 seviyesinde anlamsız çıkmıştır. tablo 15’te dikkat çeken iki nokta bulunmaktadır. Birincisi çok grubu bakımından katılmıyorum ve katılıyorum değerleri arasında yalnızca 6’lık bir fark olmasıdır. İkincisi ise Çok grubunun katılmıyorum değerinin az grubunun katılıyorumundan çok çıkmasıdır. Bunun yanı sıra, katılıyorum seçeneği bakımından az grubunun yüzdesi çok grubununkindan (50.0’a karşı 44.3) çok çıkmıştır. Yatay olarak ortaya çıkan bu değerlere karşı dikey değerler şu şekildedir: Çok katılıyorumun payı, 72.1 ve az katılıyorumun payı, 27.9 (Tablo 15).

Tablo 16. Onikinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Kadınlar1			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	4	1	19	24
		Yüzde	16,7%	4,2%	79,2%	100,0%

Çok	Adet	7	4	58	69
	Yüzde	10,1%	5,8%	84,1%	100,0%
Topalm	Adet	11	5	77	93
	Yüzde	11,8%	5,4%	82,8%	100,0%

$\chi^2: 0.780$ sd: 2 p: 0.7 r: 0.17

12. “Genel olarak söylersek, *Günümüzde çok sayıda kadın şiddete uğramaktadır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi anlamsız çıkmıştır (p: 0.7). Az ve çok bakımından alınan katılmıyorum ve kararsızım değerleri oldukça düşük kalmıştır. Toplamda katılıyorum seçeneği 82.8 yüzde almıştır. Bunun içinde çok grubunun payı ise 75.3’tür. Ayrıca az grubunun katılıyorum diyenlerinin toplam içindeki yüzdesi, az ve çok grubunun katılmıyorum ve kararsızım diyenlerinin toplam içindeki payından 3.2 oranında (20.4-17.2=3.2) çok çıkmıştır. bu soru da Gerbner’ı haklılaştırmaktadır denebilir (Tablo 16).

Tablo 17. Onüçüncü Yetiştirme Testi Sonucu

			Kadınlar2			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	5	2	16	23
		Yüzde	21,7%	8,7%	69,6%	100,0%
	Çok	Adet	10	4	56	70
		Yüzde	14,3%	5,7%	80,0%	100,0%
Toplam		Adet	15	6	72	93
		Yüzde	16,1%	6,5%	77,4%	100,0%

$\chi^2: 1.078$ sd: 2 p: 0.6 r: 0.26

13. Genel olarak söylersek *Günümüzde artık, kadına yönelik şiddet sıradan bir şey haline gelmiştir* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” şeklindeki sorunun testi anlamsız çıkmıştır (p: 0.6). Katılıyorum diyenlerin dağılımına bakıldığında toplam içindeki payı çok yüksektir (yüzde 74.8). Bu rakamlar Gerbner’ı haklı çıkarır. Kendi içindeki dağılıma bakıldığında ise, çok grubunun payı 60.2’dir. Bu yüzde diğer tüm tercihlerden yüzde 18.3 oranında daha fazladır (Tablo 17).

Tablo 18. Ondördüncü Yetiştirme Testi Sonucu

			Kadınlar3			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	4	3	17	24
		Yüzde	16,7%	12,5%	70,8%	100,0%
	Çok	Adet	9	11	50	70
		Yüzde	12,9%	15,7%	71,4%	100,0%
Toplam		Adet	13	14	67	94
		Yüzde	13,8%	14,9%	71,3%	100,0%

$\chi^2: 0.312$ sd: 2 p: 0.9 r: 0.04

14. “Genel olarak söylersek *Günümüzde artık, kadına yönelik şiddet kamusal alanda da uygulanmaktadır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi de anlamlı çıkmamıştır (p: 0.9). Bu sorunun sonuçlarında da Gerbner haklı görünmüştür. Katılıyorum diyenlerin ortalaması 71.1’dir. Yine çok grubunun katılıyorum diyenlerinin toplam içindeki yüzdesi diğerlerinin tümünden daha fazladır (53.2-46.8=6.4) (Tablo 18).

Tablo 19. Onbeşinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Şiddet			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	8	4	12	24
		Yüzde	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%
	Çok	Adet	16	7	47	70
		Yüzde	22,9%	10,0%	67,1%	100,0%
Toplam		Adet	24	11	59	94
		Yüzde	25,5%	11,7%	62,8%	100,0%

$\chi^2: 2.059$ sd: 4 p: 0.7 r: 0.09

15. “Genel olarak söylersek *Günümüzde insanlar şiddet uygulamak için gerekçe aramamaktadırlar* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” biçimindeki sorunun testi anlamlı çıkmamıştır (p: 0.7). Tablo 19’da dikkat çeken bir nokta kararsızlımların katılmıyorumlardan az ve çok grupları bakımından az olmasıdır. Bunun yanı sıra, çok grubunun katılmıyorum seçeneği, az grubunun katılıyorumundan fazla çıkmıştır. katılıyorum seçeneği bakımından ise çok grubunun payı yüzde, 79.7’dir.

Tablo 20. Onaltıncı Yetiştirme Testi Sonucu

			İstanbul			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	6	3	15	24
		Yüzde	25,0%	12,5%	62,5%	100,0%
	Çok	Adet	9	8	53	70
		Yüzde	12,9%	11,4%	75,7%	100,0%
Toplam		Adet	15	11	68	94
		Yüzde	16,0%	11,7%	72,3%	100,0%

$\chi^2: 2.100$ sd: 2 p: 0.4 r: 0.30

16. “Genel olarak söylersek *Günümüzde İstanbul tehlikeli bir şehirdir* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi de anlamsız çıkmıştır (p: 0.4). Çok grubunun katılıyorum diyenlerinin toplam ve kendi içindeki yüzdeleri sırasıyla, 56.4 ve 77.9’dur. Aralarındaki fark neredeyse, katılıyorum seçeneğindeki azların yüzdesine eşittir. (22.1-21.5=0.6) (Tablo 20).

Tablo 21. Onyedinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Şehir			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	

İzleme	Az	Adet	5	4	15	24
		Yüzde	20,8%	16,7%	62,5%	100,0%
	Çok	Adet	10	11	49	70
		Yüzde	14,3%	15,7%	70,0%	100,0%
Toplam		Adet	15	15	64	94
		Yüzde	16,0%	16,0%	68,1%	100,0%

$\chi^2: 0.638$ sd: 2 p: 0.7 r: 0.17

17. “Genel olarak söylersek *Günümüzde büyük şehirler tehlikeli olmuştur* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi anlamlı olmamıştır (p: 0.7). Tablo 21’deki dağılımda dikkat çeken bir nokta, çok grubunun katılıyorum diyenlerinin diğer tüm tercihlerden fazla olmasıdır (52.1-47.9=4.2). Bu grubun az grubunda olup katılıyorum diyenlerden farkı ise 53.2’dir. az ve çok katılıyorumun payı da tabloda görüleceği gibi 68.1’dir.

Tablo 22. Onsekizinci Yetiştirme Testi Sonucu

			Merkez			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	10	4	10	24
		Yüzde	41,7%	16,7%	41,7%	100,0%
	Çok	Adet	16	17	37	70
		Yüzde	22,9%	24,3%	52,9%	100,0%
Toplam		Adet	26	21	47	94
		Yüzde	27,7%	22,3%	50,0%	100,0%

$\chi^2: 3.198$ sd: 2 p: 0.2 r: 0.27

18. “Genel olarak söylersek *Günümüzde şehir merkezleri tehlikenin yaşandığı asıl yerlerdir* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz”in testi anlamlı çıkmamıştır (p: 0.2). Tablo 22’de dikkat çeken bir nokta katılıyorum seçeneğinin aldığı oranın katılmıyorum ve kararsızımın ikisinin toplamına eşit olmasıdır (47=(26+21)=47. Çok grubunun katılıyorum diyenleri fark atmsa da diğerlerinden tek tek en az iki katı daha fazladır. Kendisinden sonra en yüksek değeri alan çok kararsızımından farkı şöyledir: 39.4-18.1=21.3 (Tablo 22).

Tablo 23. Ondokuzuncu Yetiştirme Testi Sonucu

			Meslek			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	5	3	16	24
		Yüzde	20,8%	12,5%	66,7%	100,0%
	Çok	Adet	12	12	46	70
		Yüzde	17,1%	17,1%	65,7%	100,0%
Toplam		Adet	17	15	62	94
		Yüzde	18,1%	16,0%	66,0%	100,0%

$\chi^2: 0.378$ sd: 2 p: 0.8 r: 0.01

19. Genel olarak söylersek *Günümüzde şiddet değişik meslek sahipleri arasında yaşanmaktadır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi de anlamlı çıkmamıştır

(p: 0.8). Çok grubunun katılıyorum diyenlerinin yüzdesi katılıyorum diyenlerin azlarından 31.8 oranında fazla çıkmıştır. Ayrıca katılıyorum diyenlerin 66 yüzde alması ve diğerlerinin tümünün neredeyse 3 katına yaklaşması Gerbner’ı haklılaştırmaktadır demek için yeterli olabilir (Tablo 23).

Tablo 24. Yirminci Yetiştirme Testi Sonucu

			Tanınma			Toplam
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
İzleme	Az	Adet	10	4	10	24
		Yüzde	41,7%	16,7%	41,7%	100,0%
	Çok	Adet	13	27	30	70
		Yüzde	18,6%	38,6%	42,9%	100,0%
Toplam		Adet	23	31	40	94
		Yüzde	24,5%	33,0%	42,6%	100,0%

χ^2 : 6.502 sd: 2 p: 0.04 r: 0.21

20. Genel olarak söylersek *Günümüzde şiddet tanınmamış insanlar arasında yoğun olarak yaşanmaktadır* ifadesine katılım derecenizi belirtiniz” sorusunun testi p: 0.04 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Çok grubun katılıyorum seçeneği 42.9 yüzde almıştır. Aynı seçeneğin az grubu ise 41.7. Aradaki 1.2’lik yüzde farkı yetiştirme delilidir. Ama ilişkinin gücü anlamlı çıkan bu testte de zayıftır. Ne var ki ki kare değeri önemli bir oran almıştır (Tablo 20).

Bu açıklamalardan sonra bazı değerlendirmeler yapılabilir. Yalnızca iki test anlamlı çıkmıştır. Bunun toplam içindeki payı oldukça düşüktür ama soru bazında televizyon ve twitter’ın yetiştirme rolü çıkmıştır. Bunun yanı sıra, çoğu tabloda az ve çok gruplarının her ikisinin de katılıyorum seçeneğini çok seçtiği görülmektedir. Bu, önemlidir nitekim Gerbner’ın az isleyenler de çok izleyenlerin gündeminden etkilenmek ve onlardan enformasyon almaktadırlar şeklinde özetlenebilecek düşüncesini doğrulamaktadır. Bir başka deyişle, George Gerbner’ın “bireyler arası iletişimin kaynağının kitle iletişimi olabileceğine” ilişkin düşüncesi sonuçta etkili olabilir.

Katılımcıların önemli bir oranındakiler, tehlikeli bir dünyada yaşadıklarını kabul etmektedirler. Ama testler anlamsız çıkmıştır. Burada yüzdeler önemli olmaktadır. Eğer sorulara katılım düşük bir oranda kalsaydı, o zaman katılımcıların güvenli bir dünyada yaşadıklarını düşündüklerini ve bunu da Türkiye’nin güvenli bir ülke olmasına bağlamak mümkün olabilirdi. Yalnızca şiddet konusundaki bir test anlamlı çıkmıştır. Yetiştirme testlerinin çoğunun anlamsız çıkması, araştırmanın yetiştirme delili sunmadığını değil, bazı sorular itibariyle ortaya koyuğunu göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmada yetiştirme çözümlemesi yapılmıştır. Çözümlemeyle televizyon ve twitterın birlikte, insanların dünya algılamaları ve sosyal gerçeklik kavramlaştırılmalarına olan katkısı ortaya konmuştur. Çalışmada önce şiddet örneğinde mesaj sistem çözümlemesi yapılarak televizyon ve twitter dünyası (medya dünyası) tanımlanmıştır. Buradan elde edilen verilerden hareketle 20 soru hazırlanmıştır. Bu yirmi soru, yetiştirme çözümlemesi için gerçekleştirilen saha araştırmasında kullanılan ankette yer almıştır. Söz konusu yirmi sorunun testlerinden ikisi anlamlı çıkmıştır. Yani araştırma iki soru itibarıyla televizyon ve twitterın yetiştirme rolünü vermiştir. Buna göre araştırma grubundaki insanlar, *“Birçok insan eline fırsat geçtiğinde dürüst olmak yerine, sizden yararlanmaya çalışacağını”* ve *“Günümüzde şiddetin tanınmamış insanlar arasında yoğun olarak yaşandığını”* düşünmekteydiler. Araştırmanın genelleme özelliği bulunmamaktadır.

Kuramın geliştireni George Gerbner, televizyonu az seyredenlerin çok seyredenlerden enformasyon alacaklarını ve böylece gündemlerinin aynı olacağını daha da önemlisi birbirine yakın anlamlandırma yapacaklarını anlatmaya çalışmıştır. Bu görüşün doğru olması için, en azından bazı sorularda çok ve az kategorisine yerleşenlerin sorulara verdiği yanıtlardan katılıyorum seçeneğini çok işaretlemeleri gerekir. Araştırmada tam da bu sonuç çıkmıştır. Yani bu yönüyle de araştırma Gerbner’ı doğrulamıştır.

Yetiştirme kuramının özü bakımından mesaj sistem çözümlemesi yapmak ve buradan elde edilen verilerden hareketle saha araştırmasına çıkmak gerekir. Bu çalışmada da twitter Türkiye’de ilk kez kullanılmasına karşın, mesaj sistem çözümlemesi yapılmıştır. Yetiştirme artık, televizyon ve sosyal medya etkileşimli gerçekleşmektedir. Çalışmada bu durum göz önüne alınmıştır. Bu anlamda Türkiye’de “en azından” bundan soraki çalışmalarda yetiştirme kuramının doğru kullanılması temenni edilmektedir. Bu kuram bakımından yapılan yanlışlar başka bir çalışmada ortaya konmuştur (Özer, 2020).

Elbette özgün çalışmanın teknik bazı eksiklikleri olabilir. Tek kişinin yaptığı mesaj sistem çözümlemesinin performansı yeterli olmayabilir. Twitter gibi bir alanın yetiştirme kuramı bakımından işlerliği yeterli olmayabilir. Örneklem seçimi, ele alınan örnekler yeterli olmayabilir. Ama bunlar hep varsayım. Bir gerçek var, o da twitter ve televizyonlar şiddetten geçilmiyor. Dolayısıyla yetiştirme kuramının sürekli yapılması gerektiği de dikkate alındığında, Türkiye’de araştırmacıların sosyal medya eksenli yetiştirme araştırmalarını tamamlamaları önem taşımaktadır.

Kaynakça

- BATMAZ, VEYSEL (1986). Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Siyasal ve Toplumsal Etkileri: Ampirik Bir Model Denemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GERBNER, GEORGE (1964). "A Communication Approach" içinde The Content and Pattern for the Professional Training of Audiovisual Communication Specialists, Author California State College at Hayward: 1-6.
- GERBNER, GEORGE (1966). "On Defining Communication: Still Another View", Journal of Communication,16(2): 99-103.
- GERBNER, GEORGE (1967). "Mass Media and Human Communication Theory" içinde Human Communication Theory: Original Essays, Der. F.E.X. Dance, Holt, Rinehart and Winston: 40-60.
- GERBNER, GEORGE (1972). "The Violence Profile: Some Indicators of Trends in and the Symbolic Structure of Network Television Drama 1967-1971", Surgeon General's Report by the Scientific Advisory Committee on Television and Social Behavior, Appendix A., U.S. Government Printing Office: 453-526.
- GERBNER, GEORGE (1985). "Mass Media Discourse: Message System Analysis as a Component of Cultural Indicators", Discourse and Communication, Ed. Teun A. van Dijk, Walter de Gruyter Berlin New York: 13-25.
- GERBNER, GEORGE (1987). "Science on Television: How it Affects Public Conceptions", Issues in Science and Technology, Spring: 109-115.
- GERBNER, GEORGE (1990). "Epilogue: Advancing on the Path of Righteousness (Maybe)", içinde Cultivation Analysis: New Directions in Media Effects Research, Ed. Nancy Signorielli ve Michael Morgan, Sage Publication: 249-262.
- GERBNER, GEORGE (1993). "Miracles' of Communication Technology: Powerful Audiences, Diverce Choices, and Other Fairy Tales", içinde Illuminating the Blind Spots, Ed. Janet Wasko, Ablex.
- GERBNER, GEORGE (1996). "Foreword: Invasion of the Story Sellers" içinde Harvesting Minds: How TV Commercials Control Kids, Ed. Roy F. Fox, Westport, CT: Praeger: ix-xiii.
- GERBNER, GEORGE (1998a). "Stories of Violence and the Public Interest", içinde The Media in Question, Ed. Kees Brants vd., Sage Publication: 135-146.
- GERBNER, GEORGE (1998b). "Introduction: Why the Cultural Environment Movement?", Gazette: The International Journal For Communication Studies, 60: 133-138.

- GERBNER, GEORGE (1998c). "Cultivation Analysis: An Overview", *Mass Communication & Society*, 1(3/4): 175-194.
- GERBNER, GEORGE (2000). "Cultivation Analysis: an Overview", *Communication*, October-December: 3-12.
- GERBNER, GEORGE VE LARRY GROSS (1976). "Living With Television: The Violence Profile", *Journal of Communication*, 26, 172–194.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1976). "Violence Profile No. 7: Trends in Network Television Drama and Viewer Conceptions of Social Reality 1967-1975", April 1976: 1-102.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1977). "TV Violence Profile No. 8: The Highlights", *Journal of Communication*, Spring: 171-180.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1978). "Cultural Indicators: Violence Profile No. 9", *Journal of Communication*, 28(3): 176-207.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1979). "The Demonstration of Power: Violence Profile No: 10", *Journal of Communication*, 29(3): 177-196.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1980a). "The "Mainstreaming" of America: Violence Profile No.11", *Journal of Communication*, Summer: 10-29.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1980b) "Some Additional Comments on Cultivation Analysis", *Public Opinion Quarterly*, 44: 408-410.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1981a). "Health and Medicine on Television", *New England Journal of Medicine*, 305(October): 901-904.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1981b). "A Curious Journey into the Scary World of Paul Hirsch", *Communication Research*, 8: 39-72.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1981c). "Final Reply to Hirsch", *Communication Research*, 8: 259-280.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1982). "Charting the Mainstream: Television's Contributions to Political Orientations", *Journal of Communication*, 32(2): 100-127.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1984). "Political Correlates of Television Viewing", *Public Opinion Quarterly* Spring, 1: 283-300.
- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1986). "Living with Television: The Dynamics of the Cultivation Process", içinde *Perspectives on Media Effects*, Ed. Jennings Bryant ve Dolf Zillmann, Lawrence Erlbaum: 17-40.

- GERBNER, GEORGE VE DİĞ. (1994). “Growing up with Television: The Cultivation Perspective”, içinde *Media Effects: Advances in Theory and Research*, Ed. Jennings Bryant ve Dolf Zillmann, Lawrence Erlbaum: 17-41.
- GROSS, LARRY (1982) “The Cultivation of Intolerance: Television, Blacks, and Gays”, Paper presented to the Symposium on Cultural Indicators for the Comparative Study of Culture, Vienna, Austria.
- HAWKINS, P. ROBERT VE SUZANNE PİNGREE (1982). “Television’s Influence on Social Reality”, içinde *Television and Behaviour: Ten Years of Scientific Process and Implications for the 80’*, Vol. II. Technical Reviews, Ed. D. Pearl vd., Rocville, MD: NIMH: 224-227.
- HİRSCH, M. PAUL (1980). “The Scary World of the Nonviewer and Other Anomalies”, *Communication Research*, 7(4): 403-56.
- HİRSCH, M. PAUL (1981a). “On Not Learning From One’s Own Mistakes”, *Communication Research*, 8(1): 3-37.
- HİRSCH, M. PAUL (1981b). “Distinguishing Good Speculation from Bad Theory: Rejoinder to Gerbner et al.”, *Communication Research*, 8: 73-96.
- HUGHES, M. (1980) "The Fruits of Cultivation Analysis: a Reexamination of the Effects of Television on Fear of Victimization, Alienation. and the Approval of Violence", *Public Opinion Quarterly*, 44: 287-302.
- MORGAN, MICHAEL (1982). “Television and Adolescents Sex Role Stereotypes: a Longitudinal Study”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 43: 947-955.
- MORGAN, MICHAEL (1984). “Heavy Television Viewing and Perceived Quality of Life”, *Journalism Quarterly*, 61: 499-504.
- MORGAN, MICHAEL (1990). “International Cultivation Analysis”, içinde *Cultivation Analysis: New Directions in Media Effects Research*, Ed. Nancy Signorielli ve Michael Morgan, Sage Publication: 225-247.
- MORGAN, MICHAEL (1995). “The Critical Contribution of George Gerbner”, içinde *A Different Road of Taken*, Ed. John A. Lent, WestviewPress: 99-117.
- Morgan, Michael ve Nancy Signorielli (1990). “Cultivation Analysis: Conceptualization and Methodology”, içinde *Cultivation Analysis: New Directions in Media Effects Research*, Ed. Nancy Signorielli ve Michael Morgan, Sage Publication: 13-34.
- MORGAN, MICHAEL VE JAMES SHANAHAN (1991). “Television and the Cultivation of Political Attitudes in Argentina”, *Journal of Communication* 41(1): 88-103.

- MORGAN, MICHAEL VE JAMES SHANAHAN (1992). “Comparative Cultivation Analysis Television and Adolescents in Argentina and Taiwan”, içinde *Mass Media Effects Across Cultures*, Ed. Felipe Korzenny vd., Sage Publication: 173-197.
- MORGAN, MICHAEL VE JAMES SHANAHAN (1997). “Two Decades of Cultivation Research: An Appraisal and Meta-Analysis”, *Communication Yearbook*, 20: 1-45.
- ÖZER, ÖMER (2004). *Yetiştirme Kuramı: Televizyonun Kültürel İşlevlerinin İncelenmesi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; NO. 1578, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları; NO. 58.
- ÖZER, ÖMER (2020). *Kamular Türkü Söyleyin George Gerbner’in Yetiştirme Kuramı Bakımından Özgün Araştırmalar*, Literatürk Academia Yayınları.
- SHANAHAN, JAMES VE MICHAEL MORGAN (1999). *Television and its Viewers Cultivation Theory and Research*, Cambridge University Press.
- SHANAHAN, JAMES VE DİĞ. (1997). “Green or Brown? Television and the Cultivation of Environmental Concern”, *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 41: 305-323.
- SIGNORIELLI, NANCY (1979). “Television's Contribution to Sex Role Socialization”, Paper presented at the Seventh Annual Telecommunications Policy Research Conference, Skytop, Pennsylvania.
- SIGNORIELLI, NANCY (1991). “Adolescents and Ambivalence Toward Marriage A Cultivation Analysis”, *Youth and Society*, 23(1): 121-49.
- SIGNORIELLI, NANCY VE MICHAEL MORGAN (1996). “Cultivation Analysis: Research and Practice”, içinde *An Integrated Approach to Communication Theory and Research*, Ed. Michael B. Salven ve D.W. Staks, Lawrence Erlbaum Associates Publishers: 111-26.